

MOTTATT

06 OKT 2009

RIKSADVOKATEN

POLITIDIREKTORATET	
06 OKT. 2009 4	
Arkiv: 08-13	Arkivkode: 515
Saksnr: 09/2512	Dok.nr: 1

Samtlige statsadvokater
Samtlige politimestre
Sjefen for Kripas
Sjefen for Spesialenheten
Sjefen for Politiets sikkerhetstjeneste

REF.:

VÅR REF.:
Ra 09-514 KAK
332.1

DATO:
01.10.09

UTLEVERING AV TRAFIKKDATA – PÅBEROPELSE AV NØDRETT

Riksadvokaten har som gjenpartsadressat mottatt kopi av brev datert 14. september 2009 fra Telenor ASA, Group Leagal ved advokat Leif-Henrik Rønnevig til flere av landets politimestre hvor det hevdes at politiet misbruker straffelovens nødrettshjemmel for å få utlevert trafikkdata. De respektive politimestre anmodes i brevene om bistand til innskjerping av regelverket. De konkrete eksempler som trekkes frem gjelder særlig saknet-saker, men omfatter også saker hvor politiet etterforsker straffbare forhold. Generelt opplyser Telenor at de fleste politidistrikter påberoper nødrett i utstrakt grad ved anmodning om utlevering av trafikkdata, herunder registrerer deres "Politisvarsenter" tilnærmet daglig anmodninger med angivelse av nødrettshjemmel og hvor lovens kriterier, iflg. advokat Rønnevig, åpenbart ikke er oppfylt.

I brev herfra av 20. oktober 2004 til samtlige politimestere og statsadvokater innskjerpet riksadvokaten politiets bruk av nødrett (straffeloven § 47) som hjemmelsgrunnlag for å innhente abonnementsopplysninger, trafikkdata mv. i forbindelse med *etterforskning*. Kopi av brevet vedlegges for enkel referanse. Fra brevet hitsettes:

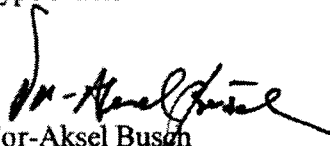
"Nødrett kan vanskelig være rettsgrunnlag for tvangsmidler eller andre etterforskningsmetoder når formålet utelukkende er å *etterforske* en alt begått straffbar handling. Riksadvokaten kan heller ikke se at nødrett, eller for den saks skyld nødverge, i utgangspunktet kan påberopes for å sikre en raskere utlevering av informasjon under slik etterforskning i de tilfeller der informasjonsinnhenting har lovlig hjemmel, typisk ekom-loven § 2-9 eller straffeprosessloven § 210. Avveiningen av hensynet til oppklaring av straffesaker mot andre hensyn er foretatt av lovgiver ved utformingen av hjemler i straffeprosessloven og annen aktuell lovgivning, og utelukker i utgangspunktet anvendelse av straffeloven § 47, eller § 48, som inngrepshjemmel i tilfelle de lovbestemte hjemler ikke strekker til. Unntak kan tenkes i spesielle situasjoner for å forebygge eller avverge fremtidige angrep, eksempelvis hvor politiet har grunn til å tro at liv, helse eller store verdier står på spill, jf. omtale av nødrett som

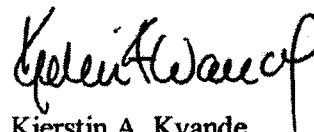
hjemmelsgrunnlag blant annet i NOU 1993: 31 side 51, Lund-rapporten side 304 og 336 og Politimetodeutvalget (NOU 2004: 6) side 45-46.”

Foranstående gjelder fortsatt og omerindres herved. For ordens skyld tillegges at også reglene om beslag i straffeprosessloven §§ 203 flg. i kombinasjon med nødvendig fritak fra taushetsplikten fra Post- og teletilsynet og straffeprosessloven § 216b samt § 222d, jf. § 216b om kommunikasjonskontroll, kan gi grunnlag for innhenting av trafikkdata i etterforskingssammenheng.

I den grad nødrett påberopes som hjemmelsgrunnlag for utlevering av trafikkdata i forbindelse med etterforsking, forutsetter riksadvokaten at anmodningen i så fall fremsettes av *påtalemyndigheten* etter en nøye vurdering av om vilkårene i straffeloven § 47 foreligger. Den nærmere avveining og de kryssende hensyn skal uttrykkelig beskrives.

Påberopelse av nødrett utenfor de områder av politiets virksomhet som gjelder etterforsking, for eksempel i forbindelse med rednings- og leteaksjoner, ligger utenfor riksadvokatens ansvarsområde og omtales derfor ikke. Gjenpart av brevet sendes Politidirektoratet for eventuell oppfølging visavis sistnevnte type saker.

Tor-Aksel Busch

Kjerstin A. Kvande
førstestatsadvokat

Vedlegg

Gjenpart med vedlegg: 1. Telenor ASA, Group Leagal w/ advokat Leif-Henrik Rønnevig
2. Politidirektoratet, Postboks 8051 Dep, 0030 Oslo

RIKSADVOKATEN

Statsadvokatene
Politimestrene

REF.:

VAR REF.:

Ra 04-115 HST/mw
332.1

DATO:

20.10.04

ANMODNINGER OM ABONNEMENTSOPPLYSNINGER, UMLEVERING AV TRAFIKKDATA MV. UNDER PÅBEROPELSE AV NØDRETT

Teleselskapene Telenor ASA og NetCom GSM as har begge tatt opp med riksadvokaten politiets påberopelse av nødrett (straffeloven § 47) som grunnlag for henvendelser til selskapene med begjæringer om utlevering av trafikkdata mv. Omfanget synes ikke ubetydelig i betraktning at antall henvendelser hvor nødrett angis som hjemmel, siste år etter det opplyste utgjorde ca 110 bare til ett av selskapene. Både NetCom og Telenor viser til at nødrettsbestemmelsen i stigende grad påberopes under etterforsking som hjemmelsgrunnlag i anmodning om utlevering av historiske trafikkdata mv. i etterforskingssaker.

Riksadvokaten har fått tilsendt et lite knippe eksempler på begjæringer fra politiet der det vises til nødrett som hjemmelsgrunnlag. De kortfattede begjæringene gir i seg selv ikke grunnlag for riksadvokaten til å ta stilling til om begjæringene i alle tilfellene kunne vært gitt en annen rettslig forankring enn nødrett. Selskapenes nærmere omtale av tilfellene og, i noen tilfeller, opplysninger fra politiet innhentet i etterhånd synes likevel klart å peke i den retning. Enkelte av tilfellene gjelder utlevering av ellers taushetsbelagte opplysninger som vil være hjemlet i ekomloven § 2-9. I andre tilfeller ville den alternative fremgangsmåte være å innhente rettens kjennelse for utleveringspålegg etter straffeprosessloven § 210 første ledd, jf. samme bestemmelses annet ledd som gir påtalemyndighetens tjenestemenn en hastekompetanse, men med etterfølgende rettslig kontroll.

Riksadvokaten har innhentet uttalelse fra de to regionale statsadvokatembeter som teleselskapenes eksempler er hentet fra, ledsaget av redegjørelser fra de aktuelle politidistrikter. Det er imidlertid opplyst at problemstillingen gjelder henvendelser fra politiet over hele landet.

Henvendelsene fra teleselskapene og politiets redegjørelser, innhentet i denne anledning, levner ikke tvil om at årsaken til at nødrett oppgis som hjemmel for begjæringer i flere tilfeller skyldes et ønske fra politiet om å få høyere prioritet for "sin sak" enn det man ellers

Postadresse:

Postboks 8002 Dep
0030 OSLO

Kontoradresse:

Stortorvet 2
0155 OSLO

Telefon:

22 47 78 50

Telefaks:

22 33 31 12

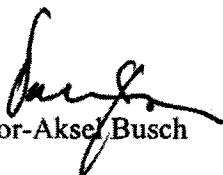
regner med å oppnå gjennom en ordinær saksbehandling. På denne bakgrunn finner riksadvokaten grunn til å presisere:

Nødrett kan vanskelig være rettsgrunnlag for tvangsmidler eller andre etterforskningsmetoder når formålet utelukkende er å *etterforske* en alt begått straffbar handling. Riksadvokaten kan heller ikke se at nødrett, eller for den saks skyld nødverge, i utgangspunktet kan påberopes for å sikre en raskere utlevering av informasjon under slik etterforskning i de tilfeller der informasjonsinnhenting har lovhjemmel, typisk ekom-loven § 2-9 eller straffeprosessloven § 210. Avveiningen av hensynet til oppklaring av straffesaker mot andre hensyn er foretatt av lovgiver ved utformingen av hjemler i straffeprosessloven og annen aktuell lovgivning, og utelukker i utgangspunktet anvendelse av straffeloven § 47, eller § 48, som inngrepshjemmel i tilfelle de lovbestemte hjemler ikke strekker til. Unntak kan tenkes i spesielle situasjoner for å forebygge eller avverge fremtidige angrep, eksempelvis hvor politiet har grunn til å tro at liv, helse eller store verdier står på spill, jf. omtale av nødrett som hjemmelsgrunnlag blant annet i NOU 1993: 31 side 51, Lund-rapporten side 304 og 336 og Politimetodeutvalget (NOU 2004: 6) side 45-46.

Nødrett antas lettere å kunne påberopes utenfor de områder av politiets virksomhet som gjelder etterforskning, med rednings- og leteaksjoner som et klart eksempel. Dette ligger imidlertid utenfor riksadvokatens ansvarsområde og omtales derfor ikke.

En vil tilføye at tvilsom bruk av nødrettsbestemmelsen på sikt undergraver tilliten til politiet og samarbeidet med tilbyderne av teletjenester.

Riksadvokaten ber politimestrene sørge for at ovenstående gjøres kjent for påtalemyndighetens tjenestemenn i politiet.

Tor-Aksel Busch

Harald Strand
statsadvokat

Gjenpart: 1. Netcom GSM as, P.B. 4444 Nydalen, 0403 Oslo
 2. Telenor ASA, Advokatene i Telenor, 1331 Fornebu
 3. Politidirektoratet